

— Influența hranei și a altor factori de mediu asupra hematopoeiei, la diferite specii de pești ținuti în captivitate (Călin Elena, Acvariul din Constanța).

— Influența chimismului apel asupra comportării diferitelor specii de delfini, în condiții de captivitate (Plotoaagă Gabriela, Acvariul din Constanța).

— Inventarul speciilor de crustacee Brachyure, din județul Constanța (Răsnoveanu Victoria, Acvariul din Constanța).

In concluzie, putem afirma că aceste două forme

de perfecționare a cadrelor au avut o deosebită utilitate, pe de o parte prin nivelul științific ridicat al prelegerilor susținute, pe de alta prin imbinarea expunerilor teoretice cu activități practice de teren. Entuziasmul cu care au răspuns muzeografi la aceste manifestări, stabilirea unor teme de cercetare științifică, colective sau individuale, ne demonstrează că perfecționarea poate îmbrăca forme că mai variate, că muzeografi sunt dornici de a cunoaște că mai mult în domeniile lor de specialitate.

V. IACOB

CÎTEVA DATE PENTRU O SOCIOLOGIE A MUZEELOR — REVISTA „MUSEUM” NR. 2/1972

Prințele materialele prezentate de numărul 2 al revistei „Museum” intîlnim sub semnatura lui Manfred Eisenbeis cîteva pagini cu dezbaterea unei probleme de maximă actualitate care ne reține atenția. Se încearcă o expunere a studiului actual al cercetărilor întreprinse de Institutul de sociologie comparată al Universității din Köln, privind relațile între muzeu și public în Republica Federală Germania. Un studiu complet asupra acestei cercetări va fi publicat ulterior, de astă dată ne sînt prezentate numai cîteva ipoteze ale desfășurării acțiunii, precum și cele dinții rezultate obținute în urma unui sondaj realizat.

Obiectul discuției îl constituie muzeul și rolul său în societate, fapt care confirmă necesitatea contribuției științelor sociale, la studiul acestor probleme. Constatarea a condus Institutul de sociologie comparată, în colaborare cu comitetele specializate ale muzeelor germane, la efectuarea unei analize complementare, axată pe un sistem aplicat în exclusivitate vizitatorilor din diferite categorii de muzeu. Cele două etape ale cercetării, dirigate de Heiner Treiner, de la Universitatea din Köln, își vor dovedi utilitatea permitînd realizarea unui amplu material de informare asupra muzeografiei din Republica Federală Germania.

Realizarea proiectului acestui analize a putut lucea contur datorită Oficiului de cercetare din Nordrhein-Westfalen, Consiliului Internațional al Muzeelor, de asemenea și Comisiei germane a UNESCO și Asociației germane a muzeelor, Institutului de sociologie comparată, Arhivelor centrale de cercetări sociologice ale Universității din Köln și Centrului de etnologie socială și psihosociologie din Paris, care au colaborat la structurarea materialului culeșu.

Proiectul de cercetare conceput în 1969 îl stau la bază sondaje reprezentative aplicate vizitatorilor trecuți de 15 ani, efectuate în orașul Köln, precum și alte centre ale R. F. Germania și chestionare adresate directorilor de muzeu și cadrelor de specialiști din aceste instituții. Sondajele și chestionarele supuse analizei au determinat

atitudinea, comportamentul în ansamblu al vizitatorilor, poziția muzeografilor, clarificînd totodată relația muzeului cu alte instituții culturale, cum ar fi, spre exemplu, teatrul și cinematografia. Este important să se ajungă la un mod diferențiat, specific al poziției muzeului în societate, fapt de mare însemnatate pentru reflecțîile comparative culturale.

Considerăm de mare importanță această cercetare seriosă privind activitățile moderne de investigare a fenomenelor culturale de masă ce clarifică vizionarea asupra rolului muzeului în societatea contemporană; respectînd-i tradiționalele funcții de colecționare și conservare, cercetările efectuate conduc spre importanța funcției cultural-educative a Muzeului ca instituție dinamică.

Raporturile muzeului cu publicul nu reprezintă un nou subiect, căci interesul față de această problemă există încă de la crearea muzeelor publice, este deci vorba de una din temele centrale ale istoriei sociale a muzeelor, istorie care, de altfel, rămîne încă nescrisă. Prin urmare, discuțiile asupra relației muzeu-public traduc în cuvinte funcția de comunicare a muzeului contemporan, ținînd seama de cerințele ideologice, științifice și cultural-educațive ale societății contemporane.

În Germania, studiile întreprinse de Alfred Lietzow au adus cele mai semnificative elemente în acest domeniu. După ce sînt trecute în revistă cîteva nume de sociologi germani care au avut contribuții valoroase în etapele de dezvoltare ale cercetărilor sociologice și constatăndu-le aportul în acest sens, în materialul de care ne ocupăm se face mențiune că nu este potrivit să vorbim de o adevarată tradiție în ce privește studiul muzeului în cadrul științelor sociale. Majoritatea studiilor anterioare se îndreptau îndeosebi spre vizitatori și comportamentul acestora, ceea ce este insuficient, iar pe de altă parte, opriindu-se de cele mai multe ori asupra muzeelor de artă, cu un cadru specific, rezultatele nu pot fi considerate conclușante. În plus, modalitatea de efectuare a majorității anchetelor se baza pe frecvențarea muzeelor,

deci pe simplul recensămînt al vizitatorilor, analiza fixindu-se la caracteristicile demografice ale acestora.

O altă categorie de studii s-a făcut prin constatări experimentale asupra unor mici grupuri de vizitatori pentru a observa efectul produs de structura interioară a muzeului. În S.U.A., spre deosebire de Europa, s-a insistat cu analiza și, în urma unor modificări sistematice, s-a studiat primirea rezervată cu care au fost întâmpinate diferitele modalități de prezentare. Subliniem, pentru clarificarea dezbatelii (n.n.), că se face o deosebire netă în discutarea rezultatelor anchetelor, între vizitatorii care vin la muzeu cu regularitate și cel ce vizitează muzeul într-o zi anume.

Datele publicate în 1970 asupra comportamentului vizitatorilor muzeelor din Franța sint semnaleate în amânunt de revista „Museum” având particularități pline de interes. Astfel, principalul rezultat al unuia dintre sondajele este sără Indoișlă constatarea că 68,4% din populația franceză a vizitat cel puțin odată un muzeu; și se menționează că de curînd s-a ajuns la cifra de 78,89% în această privință într-un mare oraș german, Köln.

Este momentul să facem aprecierea că prin studierea aspectului psihopedagogic al organizării expozițiilor, muzeul își verifică calitatea colecțiilor sale, precum și activitatea științifică de îndrumare de care dispune.

Rezultatele obținute — se menționează în anchetă — îndreaptă spre noi baze discuțiile ce privesc influența formației prealabile în frecvențarea instituțiilor culturale și permit să se reexamineze în mod sistematic ponderea altor variabile ce pot avea la rîndul lor un real aport. Nu este vorba de a pune în discuție importanța reală a instruirii în vederea practicilor culturale, ci de a considera utilitatea acestora într-o manieră mai nuanțată, în acord cu alți factori de context (vîrstă, profesie, s.a.).

Se poate afirma deci, că este o soluție meritorie orientarea studiilor către muzeu, considerînd fără rezerve muzeul parte integrantă a educației culturale. În fapt, intenția acestor cercetări constă în a sublinia că în materie de cultură, critica trebuie să facă apel la modele explicative de ordin sociologic pentru analiza situațiilor existente și definiția situațiilor ideale, toate bazindu-se pe interdependențe și schimburi sociale complexe.

Datele obținute în cursul mai multor anechete au permis — ne arată comentariul — a preciza care grupuri sociale și ce proporție din populație vizitează un tip sau altul de muzeu, ne înlesnind posibilitatea de a ne pronunța asupra condițiilor prealabile și a motivărilor socio-culturale a frecvențării și mai ales a nefrecvențării muzeelor, putînd afirma astfel anume care „imagină” a muzeului, ce aspect are prioritate ca însemnatate în influența asupra comportamentului diferitelor grupuri sociale; de asemenea se poate determina locul pe care-l ocupă unele muzeu, mai exact vizitarea acestora în activitatea culturală a diverselor grupuri sociale. Constatările amintite sint de mare

importanță pentru științele sociale, ca și pentru muzeografie.

Discutînd în acest context, se face precizarea că noțiunea de muzeu își are aplicabilitatea la diferite moduri de organizare în ce privește dimensiuni, amplasarea, expoanele sau modalitatea de expunere și, adăugîm noi, finalitatea activității sale; de aici se ajunge la o întrebare, aparent simplă: ce loc ocupă muzeele în cadrul larg al instituțiilor culturale?

Ancheta făcută în R. F. Germania — pentru a răspunde — își îndreaptă atenția spre determinarea caracteristicilor care condiționează influxul masiv de vizitatori către majoritatea muzeelor. Sint puse în lumină, în acest scop, diferențele structurale stabilite între muzeu și așezămintele culturale frecventate de marele public, arătînd că din acest punct trebue să se pornească în formularea noii concepții asupra muzeului.

Se atenționează pe parcursul acestei largi dezbateli și o altă fațetă a problemei: distingerea elementelor ce fac muzeul mai accesibil decît alte instituții culturale. și este explicată cu lux de amănunte — pentru clarificare — natura altor instituții publice, multifuncționale, ce nu comportă exigențe particolare, ci stîrnesc numai interesul imediat.

Reiese deci că în centrul acestei probleme va rămîne numărul de vizitatori ca principal indicator al activității muzeale (n.n.).

Tot în urma anechetei s-a constatat că unii vizitatori consideră necesară o instruire specială prealabilă pentru a păsi într-un muzeu, fapt aplicabil, de altfel, și în cazul teatrului, al operei și a. Parte din realizatorii anchetei ajung la concluzia că muzeul poate fi considerat o instituție neaccesibilă, pe plan comprehensiv, decât unei părți a populației. și aici, după părere noastră, s-ar putea discuta și interpreta în detaliu, pornind de la diverse practici concrete din muzeu. Trebuie să ajungem cît mai curind la convinerea certă că muzeul, în forma sa cît mai ideală posibilă, are capacitatea de a dialoga chiar și cu un neinițiat, tocmai în vederea inițierii, de a instrui și pe cel neavizat în prealabil, tocmai pentru a-și exercita funcția sa educațională.

Ne întîmpină în cadrul discuției asupra anechete germane și o altă problemă pe care dormim să o scoatem în evidență cu acest prilej: este vorba de diversitatea funcțiilor instituțiilor culturale și avantajele oferite de absența linilor ce delimitizează strict diferitele forme de activitate. Pentru muzeu se propune din acest punct de vedere instalarea unui atelier de pictură în incinta sa, a unei bibliotecă, organizarea unor prelegeri, conferințe și proiecții de film.

Nu putem să nu fim de acord cu proponerea muzeografilor germani de a socoti utile lăcașurile culturale polivalente, cum ar fi cazurile date spre exemplificare: grădini zoologice, mari muzeu consacrate tehnici sau științei, muzeu în aer liber — interesante nu numai prin calitatea colecțiilor sale, ci și datorită situației geografice sau sub aspectul distractiv pus la dispoziție. și aici pot fi

păreri ce consideră alterată noțiunea de muzeu în cazul în care acesta ar ocaziona un loc recreativ, părind a minimiza astfel prestigiul său de instituție culturală. Dar, ca argumentație, este folosit în discutarea anchetei, exemplul practicilor turistice, susținând că frecvențarea muzeelor și interesul manifestat pentru ele sunt modificate favorabil atunci cind acestea devin multifuncționale, conținând și alte semnificații decit simpla prezentare a unei colecții. În această afirmație s-a ținut seama îndeosebi de motivațiile și interesele diverse ale grupurilor ce merg în muzeu.

Ancheta mai conduce și spre unele probleme importante de organizare proprii muzeului, în materie de gestiune, de alegere a colaboratorilor și — factori, care prin particularitățile prezентate permit a dezvoltă o tipologie comparativă. În același sens, prezența unor cifre obținute în urma anchetei dău o imagine concretă a influenței contextului în care funcționează muzeul, (se fac referiri la factorii geografici sau la diferențele între modul de viață) asupra comportamentului sociocultural și deci, asupra frecvențării muzeelor. Prin urmare, paralel cu aspectele înglobate, arhitectura și alegerea amplasării muzeelor, trebuie să se țină seama întotdeauna că utilitatea muzeului este determinată, mai bine zis judecată după numărul publicului vizitator.

Inchelarea relatării anchetei sint făcute cîteva precizări pe care le vom consemna. Astfel amintim de comportamentul social al indivizilor bazat pe o serie de determinante complexe, printre care figurează și imaginea fenomenelor sociale, se arată importanța valorilor propuse de muzeu populației, pe de o parte, directorilor de muzeu a artiștilor și specialiștilor pe de altă parte, precum și influența posibilității acestuia (muzeului) de a influența frecvențarea sau nefrecvențarea sa.

Concluzionând, muzeografilii vest germani apreciază aceste reflectări ca o contribuție la dialogul între specialiștii politicii culturale și reprezentanții științelor sociale, dialog ce facilitează înțelegerea proceselor sociale și culturale în care sunt implicate muzeele. Poziția muzeului în societate — se arată — și semnificația anumită a funcțiilor sale sunt determinate de particularitățile fiecărei societăți și sistemul valorilor de care este legat, în aceeași măsură în care depinde și de amplasarea sau natura colecțiilor pe care le conține. În final, într-o bogată anexă prezentată cititorilor, ancheta sociologică publicată de revista „Museum” clăsează cîteva rezultate preliminare relativ la situația muzeelor din Republica Federală Germania.

Aurora BĂDILĂ

CATALOGUL COLECȚIILOR ENTOMOLOGICE DIN MUZELE CEHOSLOVACE (JOSEF MOUCHA, JOSEF UJCIK, ILIA OKALI, JURAJ VARGA, „SUPIS ENTOMOLOGICKÝCHZBIEROK V CESKOSLOVENSKÝCH MUZEACH”)

Catalogul colecțiilor entomologice din muzeele cehoslovace, apărut la Bratislava în 1971 sub îngrijirea Cabinetelor de muzeologie de la muzeele naționale din Bratislava și Praga, al cărui autori — Josef Moucha, Josef Ujčík, Ilia Okáli, Juraj Varga — sunt binecunoscuți entomologilor și muzeografilor din România, este o lucrare de mare interes științific și muzeografic, dar mai ales de mare utilitate, nu numai pentru specialiștii din R. S. Cehoslovacă ci și din alte țări, în deosebi europene și cu precădere celor din România.

În prefata Catalogului, autori ne argumentează că tipărirea unei asemenea lucrări era de o strință necesitate, intrucât, în special în ultimele decenii, colecțiile de entomologie din muzeele cehoslovace au înregistrat o creștere considerabilă, nu numai numerică ci și de structură, vechilor colecții de lepidoptere și coleoptere, adăugindu-li-se, mai recent, valoroase colecții științifice aparținând ordinelor: Heteroptera, Diptera, Homoptera etc.

Dovodind o serioasă preocupare pentru informarea pe această linie, în introducere autorii se referă la o lucrare fundamentală apărută, în

trei volume, între anii 1935—1937, asupra colecțiilor entomologice din lumea întreagă, indispensabilă în cercetarea materialului necesar studiului taxonomic comparativ și în revizia datelor cerute de cercetarea faunistică, și anume lucrarea intitulată „Über entomologische Sammlungen. Ein Beitrag zur Geschichte der Entomo-Museologie” — Walter Horn și Ilse Kahle, precum și de suplimentul la acest compendiu publicat de H. Sachtleben sub titlu „Nachträge zu Walter Horn und Ilse Kahle: Über entomologische Sammlungen” (în periodicul „Beiträge zur Entomologie”, 11, 481—540).

În catalogul pe care-l prezentăm, o notă indică dacă colecția respectivă este menționată în compendiul sau în suplimentul amintit mai sus.

Catalogul cuprinde o prezentare sumară a colecțiilor entomologice din muzeele cehoslovace, mergeind în marea majoritate a cazurilor pînă la familii și doar în cazuri excepționale pînă la gen (ex. genus *Bombus* — *Hymenoptera*, pag. 31). Cele 33 de muze păstrătoare a unor importante colecții de entomologie, reprezentând atât entomofauna Cehoslovaciei cât și material exotic, sunt înscrise în catalog în